

თანამედროვე ბიზნესში ინოვაციურ ფაქტორებზე მოქმედი გარემოს ანალიზი

სოფიკო ღვინიაიძე

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის
ბიზნესის ფაკულტეტის დოქტორანტი

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია თანამედროვე ბიზნესში ინოვაციურ ფაქტორებზე მოქმედი გარემო, ქვეყნის ინოვაციური სისტემის სტრატეგიების ტიპები, სხვადასხვა პირობების შესაბამისად მათი განვითარების აქტუალობა. დახასიათებულია მათი დადებითი და უარყოფითი მხარეები. განხილულია ქვეყნის წინაშე მდგარი სტრატეგიული განვითარების საკითხებიდან გამომდინარე როდის რომელი ინოვაციური სტრატეგიის ტიპია რაციონალური და ყველაზე ოპტიმალურად შეესაბამება კონკრეტულ ბიზნეს ამოცანას.

საკვანძო სიტყვები: ინოვაცია, ეროვნული ინოვაციური სისტემის განვითარების სტრატეგია, გადმოტანის, დასესხების და გაძლიერების სტრატეგია

შესავალი

დღეისათვის მსოფლიო პრაქტიკაში ინოვაციურ რეჟიმში ეკონომიკის გადაყვანის მდიდარი გამოცდილება დაგროვდა. თანამედროვე მოწინავე ეკონომიკისა და ასევე განვითარებადი ეკონომიკის ქვეყნებმა მნიშვნელოვან წარმატებებსა და სტაბილურ შედეგებს მიაღწიეს სწორედ ინოვაციურ-ტექნოლოგიური პროგრესის მიღწევების დანერგვითა და სამეცნიერო კვლევების შედეგების კომერციალიზაციის ეფექტიანი მექანიზმების შემუშავების გზით.

საქართველოს ეკონომიკური განვითარებაც შემდგომში დიდად არის დამოკიდებული ქვეყნის ინოვაციური და ტექნოლოგიური პოტენციალის განვითარებაზე, სწორი სახელმწიფო-

ბრივი მიდგომისა და პოლიტიკის წარმოებაზე, რადგან ქვეყანაში ინოვაციური საქმიანობის წარმოების პერსპექტივა მთლიანად დამოკიდებულია სახელმწიფოს მხრიდან ხელშეწყობ პირობებზე, ინფრასტრუქტურასა და „სასათბურე პირობებზე“.

უდიდესი მნიშვნელობის რესურსია ასევე ინოვაციური ინტელექტუალური პოტენციალი — მეცნიერულ-ტექნოლოგიური, საწარმოო და სხვა რესურსების ერთობლიობა, ათითოეული მათგანის ჩართვა და სწორი მიმართვა ინოვაციურ საქმიანობაში, რაც საშუალებას მოგვცემს სხვადასხვა სამეცნიერო კვლევებისა და დამუშავების შედეგად სრულყოფილი საქონლის თუ მომსახურების შექმნა შევძლოთ.

ძირითადი ნაწილი

„ეროვნული ინოვაციური სისტემის განვითარების სტრატეგიის“ სახელმწიფო პოლიტიკის მიხედვით ცნობილია სამი ძირითადი მიმართულება: გადმოტანის, დასესხების და გაძლიერების სტრატეგია.

გადმოტანის სტრატეგია — ახალი, კონკურენტუიანი პროდუქციის წარმოების ათვისება საზღვარგარეთული მეცნიერულ-ტექნოლოგიურ და ინოვაციურ პოტენციალზე დაყრდნობით. ასევე ახალი ტექნოლოგიების ლიცენზიების საზღვარგარეთ შეძენის გზით.

დასესხების სტრატეგია — ინოვაციური ტექნოლოგიური პროდუქციის, რომელიც ინარმოებოდა ინდუსტრიულად განვითარებულ ქვეყნებში, წარმოების ათვისება და გადმოტანა ქვეყანაში, საკუთარი ინოვაციური პოტენციალის გამოყენებით.

გაძლიერების სტრატეგია — ახალი კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოების ათვისება ახალი და უახლესი ტექნოლოგიების, ქვეყნის საკუთარი მეცნიერულ-ტექნიკური და საწარმოო-ტექნოლოგიური პოტენციალის და საერთაშორისო გამოცდილების გამოყენებით.

აღნიშნულ სტრატეგიებს შორის ქვეყნის საწყისი პირობების გათვალისწინებით საჭიროა ოპტიმალური გზის არჩევა, ამავდროულად კი უნდა იქნეს გათვალისწინებული საქართველოსთვის დამახასიათებელი თავისებურებები: ის რომ ჯერ არ არის

მძლავრი ინფრასტრუქტურა, რომელიც ინოვაციურ მოთხოვნებს პასუხობს, არ არის მკვეთრად გამოხატული სახელმწიფო ინოვაციური პოლიტიკა, ადგილობრივი საწარმოები განიცდიან ფინანსურ დეფიციტს და ტექნოლოგიური კუთხით დარგობრივ ჩამორჩენილობას, ინოვაციური საწარმოები შედარებით მწირად არიან წარმოდგენილი ბაზარზე და ა.შ.

სწორედ ამ ობიექტური მოცემულობისა და მდგომარეობის გათვალისწინებით შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოს მეტად შეესაბამება „დასესხების“ სტრატეგიის განვითარება, რომელიც შედარებით ნაკლებ ფინანსურ დანახარჯებს მოითხოვს, თუმცა ამავედროულად საშუალებას იძლევა გამოყენებულ იქნას ადგილობრივი მეცნიერულ-ტექნოლოგიური პოტენციალი.

ამავე დროს ცალკეულ სექტორებში შესაძლებელია პარალელურად „გაძლიერების“ სტრატეგიის გამოყენებაც, ისეთ დარგებში სადაც ქვეყანას მეცნიერულ-ტექნიკური კუთხით კარგი პოზიციები გააჩნია. თუ ამას ხელს შეუწყობს დარგის მასტიმულირებელი სამართლებრივი გარემო.

როგორც ცნობილია, ინოვაციური ეკონომიკის სტიმულირებისთვის მნიშვნელოვანია საჭიროებისამებრ განხორციელდეს, მოძველებული საწარმოების საკუთრების ფორმის შეცვლა, საინვესტიციო ჯგუფების შექმნა, ანტიმონოპოლიური რეგულაციები და ა.შ. ეს კომპლექსური ღონისძიებები მიმართული იქნება ნოვაციებში ინვესტიციების მიზიდვისა და დანერგვისკენ. მისასაღმებელია ისეთი საკანონმდებლო ინიციატივები, რომლებიც ემსახურება ინვესტორთა მხრიდან ქვეყნის მიმზიდველობისა და ცნობადობის გაზრდას. წარმატებული საინოვაციო პოლიტიკის ნაწილია სახელმწიფო-ინოვაციური სისტემის საგადასახადო და საკრედიტო, საინვესტიციო დაფინანსების რეგულაციების დახვეწა.

ადგილობრივი ბიზნესისა და ასევე უცხოური გამოცდილების შემოდინების კუთხით სტიმულირებისთვის მნიშვნელოვანია ქვეყნის საგადასახადო პოლიტიკის სწორად მიმართვა. კერძოდ, საჭიროა დამზოგველი და მიმზიდველი რეგულაციების გატარება მეცნიერულ-კვლევითი, განსაკუთრებით ინოვაციურ-გამომგონებითი საცდელ-ექსპერიმენტული საქმიანობის კუთხ-

ით. მისასაღებელია, რომ ამჟამად მოქმედი კანონმდებლობაც ინტელექტუალური საქმიანობის კუთხით ლიბერალურია. მაგალითად, საპატენტო-სალიცენზიო, საავტორო უფლებების კუთხით გარკვეული აქტივითეტიბი თავისუფალია მოგების დაბეგვრის კომპონენტის კუთხით. საბაჟო ტარიფების კუთხითაც სამომავლოდ საქართველოს, როგორც გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყანას, მთელი რიგ პოზიციებზე ნულოვანი საბაჟო ტარიფის განაკვეთი აქვს დაწესებული.

ბიზნესში წარმატების მისაღწევად აუცილებელია როგორც გარე ასევე შიდა პროცესების განვითარების ჰარმონიული თანხვედრა. ამიტომ საჭიროა, ბიზნესის შიდა საქმიანობა წარმატებული რომ გავხადოთ, წარმოების პროცესიც მაღალეფექტურად უნდა იქნას ორგანიზებული. მენეჯერის ამოცანაა, რომ ყოველმხრივ გაანალიზოს, შეაფასოს პროცესი და მიიღოს ისეთი სტრატეგიული გადაწყვეტილებები, რომლებზეც წარმოების ეფექტური ორგანიზების დონე შეიქმნება.

მენეჯმენტის ნოვატორულმა თანამედროვე მეთოდებმა შესაღებელი გახადა ადექვატური რეაგირება გარემო ფაქტორებზე და კლიენტთა მოთხოვნილებების წინასწარ განჭვრეტა და დამაკყოფილება. არ ჩამორჩნენ ტექნოლოგიური პროგრესის ნოვაციურ მოვლენებს, მაქსიმალური ეფექტიანობით გამოიყენონ ადამიანური რესურსები და ა.შ.

არსებული მდგომარეობის შეფასებით სასურველია საქართველოში ინოვაციური ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბება. ამ კუთხით ცნობადობის გაზრდისთვის შესაძლოა მოსაზრებულ იქნას მცირე ინოვაციური მენარმეობის მხარდამჭერი სახელმწიფო და არასახელმწიფო ფონდები, საკონსულტაციო და სატრენინგო სამსახურები და ა.შ. რაც ნაწილობრივ უკვე წარმატებით ხორციელდება. თუ გავითვალისწინებთ, სხვადასხვა პროგრამებს, როგორებიცაა „ბიზნეს-ინკუბატორი“, „სტარტაპ“, „ინოვაციური ბანაკი“, „სტარტაპ გრანტები“ და ა.შ.

ინოვაციური პოლიტიკის გატარებისთვის აუცილებელია საკანონმდებლო-ნორმატიული პირობების და ბაზის ფორმირება, რომელიც არეგულირებს ამ საქმიანობას ყველა მიმართულებით.

როგორცაა, საავტორო უფლებების, საპატენტო უფლებების, ნოუ-ჰაუს, გამოგონების და ინტელექტუალური საკუთრების კუთხით და ა.შ. რეგულაციები ასევე დაკავშირებულია სხვა არანაკლებ მნიშვნელოვან დოკუმენტაციასთან საგადასახადო, საბაჟო, ანტიმონოპოლიური, ფასწარმოაქმნის და ა.შ. მიმართულებები. ინოვაციური საქმიანობის საკანონმდებლო რეგულირება უნდა თანხმდებოდეს შრომის კანონმდებლობასთან, ბიუჯეტურ კანონმდებლობასთან, სახელმწიფოსთვის საიდუმლო კომერციული საქმიანობის და სახელმწიფო მნიშვნელობის საიდუმლო კომერციული საქმიანობისა და განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი პროდუქციის წარმოების რეგულაციებთან. აქედან გამომდინარე, უნდა აღინიშნოს, რომ დღეს არსებული საკანონმდებლო ბაზა სასურველია გაფართოვდეს, ახალ მოთხოვნებთან შესაბამისობაში მოვიდეს, რათა პასუხობდეს ინოვაციური პოლიტიკის სწორად წარმართვის და გაფართოების ამოცანებს.

როგორც ცნობილია, ინოვაციური საქმიანობის განვითარებასთან ერთად მნიშვნელოვანია პარალელურად ისეთი აქტივობების გატარება, როგორებიცაა ფინანსური საინვესტიციო ჯგუფების შექმნა, ძველი საწარმოების პრივატიზება, ანტიმონოპოლიური საქმიანობა და ა.შ. რომელთა მთავარი მიზანი იქნება სიახლეებისა და ნოვაციების დანერგვა, ახალი ტექნოლოგიების ათვისება, კონკურენტუნარიანი წარმოების დანერგვა და სხვა. ასევე საგულისხმოა ისეთი საკითხების რეგულირება, რაც ხელს შეუწყობს ფინანსური შეზღუდულობის დარეგულირებას, რადგან წარმოებებმა მოახერხონ ფინანსების მობილირება სიახლეების დანერგვის კუთხით, ან მოქმედი სქემების კვლავწარმოებადობის გაზრდის კუთხით, განახორციელონ ინვესტირება ნოვაციებში, სიახლეების დანერგვასა და გადაიარაღებაში.

დასკვნა

სტატიაში განხილულ სტრატეგიებს შორის ჩვენი ქვეყნისთვის ყველაზე რაციონალურის არჩევა დამოკიდებულია კონკრეტულ სფეროში არსებულ სასტარტო მდგომარეობაზე — მეცნიერულ, ტექნოლოგიურ, საწარმოო და ა.შ. არსებულ პირობებზე.

უშმრავლეს შემთხვევაში საქართველოსთვის ოპტიმალურია „დასესხების“ სტრატეგია, იგი შედარებით ნაკლებ სასტარტო კაპიტალს მოითხოვს და აგრეთვე ემყარება შიდა მეცნიერულ-ტექნოლოგიური პოტენციალის განვითარებას.

ზოგიერთ შემთხვევაში ასევე შესაძლებელია „გაძლიერების“ სტრატეგიის დანერგვაც, სადაც უფრო მძლავრი მეცნიერულ-ტექნიკური გამოცდილება არსებობს.

ნებისმიერ სტრატეგიის პირობებში წარმატებისთვის მნიშვნელოვანია სახელმწიფოებრივი სწორი მიდგომა, როგორც ქვეყნის გარე ასევე შიდა პროცესების სწორად მიმართვა. ქვეყნის პოზიციონირება ინვესტორთა მიმართ მიმზიდველი კუთხით, სათანადო საინოვაციო პოლიტიკის გატარება ინვესტიციების მხრივ ქვეყნის მიზიდულობის და ინტერესის გაზრდისთვის, ასევე ქვეყნის შიგნით სახელმწიფო-ინოვაციური სისტემის რეგულაციების სრულყოფის, საგადასახადო, საკრედიტო-საინვესტიციო შიდა პოლიტიკის კუთხით.

გამოყენებული ლიტერატურა

2. <http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe> „ეროვნული ინოვაციური სისტემის განვითარების სტრატეგია“

2. Maridashvili M., Modern Management Development Features in Georgia from the View of Comparative Management, International Scientific and Practical Conference “Achievements and challenges of modern science”, Ufa, Russian Federation, July 28, 2015.

3. Гольдштейн Г.Я., Стратегический инновационный менеджмент 2004

4. საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტოს გვერდი <http://gita.gov.ge/ge/agency/about-gita>

5. საინოვაციო პოლიტიკის მონახაზი: რეკომენდაციები ქვეყნის პოლიტიკური ხელმძღვანელობისთვის. არასამთავრობო ორგანიზაციების კოალიცია „ინოვაციური საქართველო“, თბილისი, 2013. www.inovdev.ge/uploads/files/70646Kolalicia_Geo.pdf

6. საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა <http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe>

REFERENCES:

1. "National Innovative System Development Strategy" <http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe>
2. Maridashvili M., Modern Management Development Features in Georgia - International Scientific and Practical Conference "Achievements and challenges of modern science", Ufa, Russian Federation, July 28, 2015.
3. Goldstein G. I., Strategic Innovation Management 2004.
4. Georgian Innovation and Technology Agency <http://gita.gov.ge>
5. Association European Studies for innovative Development in Georgia www.inovdev.ge
6. The National Parliamentary Library of Georgia <http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe>.

ANALYSIS OF THE ENVIRONMENT INFLUENCING ON INNOVATIVE FACTORS IN MODERN BUSINESS

Sofiko Gvinianidze

Doctoral Student at Caucasus International University,
Business faculty

RESUME

The article reviews the strategic types of development of the country's innovative system of innovative factors in modern business. Much attention is paid to the actuality of their development in accordance with various conditions of business environment. Their advantages and disadvantages are characterized. It is considered as the kind of innovative strategy in terms of the strategic development of the country that is rational and most optimally relevant to the concrete business task.

Key words: Innovation, National Innovative System, Development Strategy, Transferring strategy, Lending strategy, Strengthening strategy.